

Strokovna konferenca

**Inovativnost in uspešnost programa
OMRA: *večnivojsko do boljšega*
prepoznavanja motenj razpoloženja v
*Sloveniji***

Ljubljana, Družbeno medicinski inštitut ZRC SAZU, 10.10.2019

***Vloga nevladnih organizacij na področju
duševnega zdravja na primeru ALTRA***

Dr. Suzana Oreški, predsednica društva

Kratka zgodovina

- 30 let delovanja nevladnih organizacij na področju duševnega zdravja v skupnosti
- od konca 80-ih let: **bogata, pestra zgodovina**, začetki z radikalnim gibanjem „odbor za zaščito norosti“ ki je močno zaznamoval slovenski prostor (demokratizacijo psihiatrije, transformacijo institucij...)
- **V 90-ih letih** se ustanovijo nevladne organizacije: Altra, Šent, Ozara, Paradoks in druge, z namenom oblikovanja in izvajanja inovativnih modelov pomoči v skupnosti: kot so stanovanjske skupine, skupine za samopomoč, zagovorniške skupine, dnevni centri, ipd.
- Tudi druge uporabniške organizacije, pilotski projekti s področja obravnave v skupnosti in zagovorništva, v prispevku je primer ALTRA.

Dejavnosti Altre

- Najstarejša nevladna organizacija na področju duševnega zdravja v R Sloveniji.
- Oblikujemo, izvajamo in si prizadevamo za:
 - *skupnostne oblike oskrbe ter razvoj mreže skupnostnih, mobilnih služb; ki odgovarjajo na potrebe uporabnikov;*
 - *opozarjamo na diskriminatorne družbene prakse do oseb s težavami v duševnem zdravju in njihovih bližnjih;*
 - *promocijo in preventivo duševnih motenj;*
 - *strpen, human in na pravicah temelječ odnos do oseb s težavami v duševnem zdravju in njihovih bližnjih.*

- **Formalni statusi:**

- status nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva ter status humanitarne organizacije,
- dejavnost organizacije se regulira s temeljnim aktom in notranjimi pravilniki.

- **Namen je opredeljen v Statutu društva:**

„Namen društva Altra je varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin oseb s težavami v duševnem zdravju, varovanje in krepitev njihovega dostojanstva ter njihova psihosocialna in zaposlitvena rehabilitacija. Namen je tudi reševanje in lajšanje socialnih stisk in težav oseb s težavami v duševnem zdravju, zagotovitev pomoči zanje, okrepitev njihovega psihofizičnega zdravja in zagotovitev pomoči njihovim bližnjim“

- **Izvajalci:**

- dejavnosti izvajajo zaposleni strokovni delavci po 69. členu Zakona o socialnem varstvu,
- prostovoljci po Zakonu o prostovoljstvu, ter osebe, ki so v društvu zaposlene za določen čas v okviru programov aktivne politike zaposlovanja.

- Izvajamo **javne in razvojne socialno varstvene** programe na podlagi javnega razpisa: *Stanovanjske skupine, Svetovalnice, Dnevni center, Zagovorništvo, Svetovalnica z elementi Dnevnega centra Prevalje*

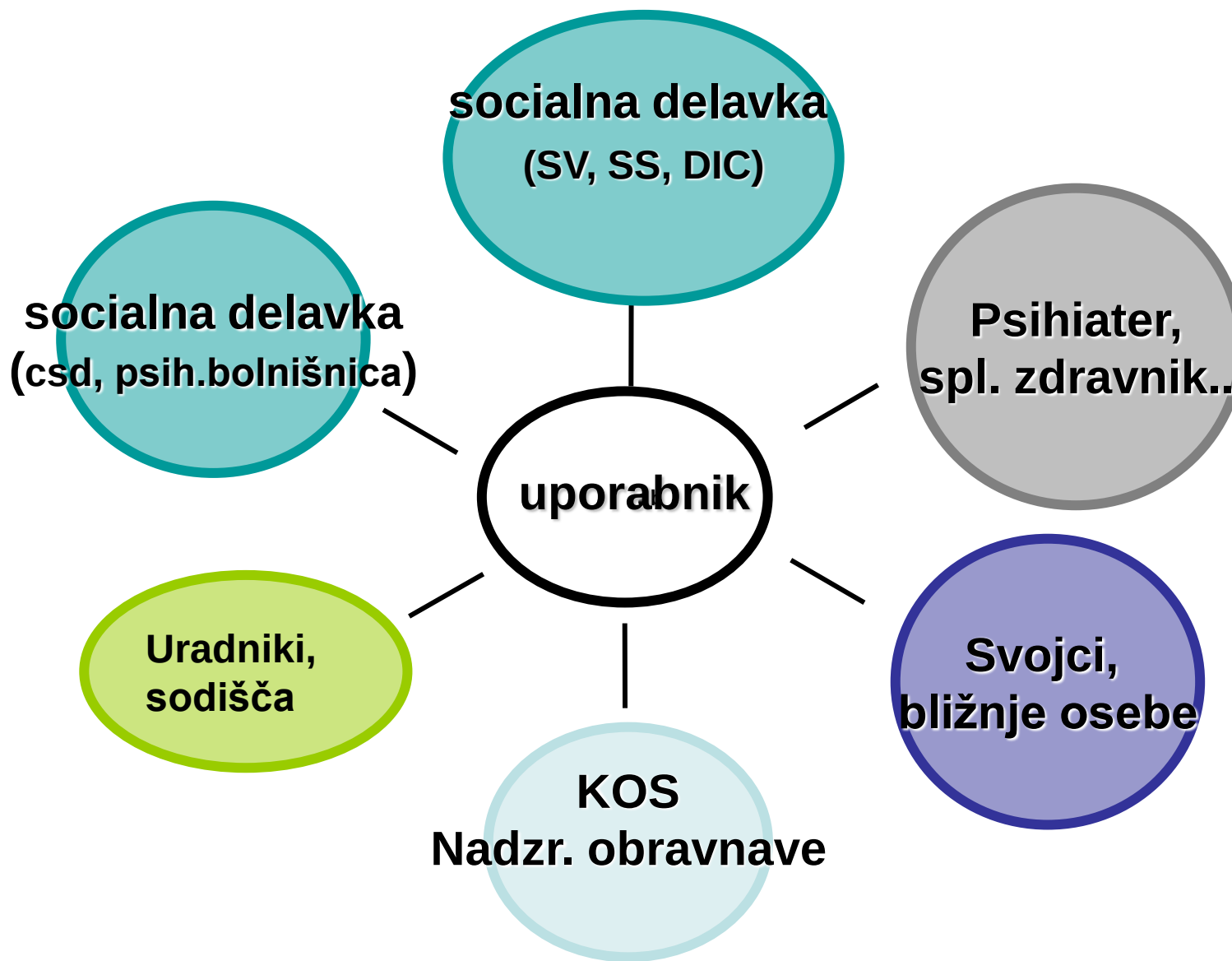
- Financerji: MDDSZ, FIHO, MOL, Občina Prevalje, Ravne na Koroškem, Mežica, Črna na Koroškem, Dravograd, Radlje ob Dravi ter druge občine za doplačilo oskrbnega dne v stanovanjskih skupinah.

Preventivna dejavnost

- Osnovna dejavnost Altre je izvajanje psihosocialne pomoči osebam s težavami v duševnem zdravju in njihovim bližnjim.
- V okviru socialno varstvenih programov se odvija paleta strokovnih ravnanj in pristopov, z namenom izboljšanja **kakovosti življenja oseb** s težavami v duševnem zdravju **in njihove psihosocialne rehabilitacije**
Na primer:
 - večja vključenosti v družabno in družbeno življenje (preprečujemo osamljenost, izolacijo);
 - večja socialna mreža (krepimo stabilne in varne socialne stike);
 - večja asertivnosti, samozavesti (opolnomočenje);
 - reševanje stisk in težav, uveljavljanje pravic, samostojnost pri vsakodnevnih opravilih, itn...(krepitev in pridobitev funkcionalnih. Veščin);
 - sprejemanju duševne motnje, strategije obvladovanja le-te, int (destigmatizacija)., itn

- Zaposleni uporabljamo strokovne pristope, ki so osebi v pomoč na poti njenega okrevanja, oz., ki krepijo in ohranjajo njeno dobro počutje, blagostanje in duševno zdravje, ne glede na njeno zdravstveno stanje, navkljub diagnozi!
- Metode in oblike dela, ki jih pri tem uporabljajo so preplet modelov, ki jih konceptualno uvrstimo ***na področje preventive in promocije duševnega zdravja ter preventive duševnih motenj posameznikov in skupin prebivalstva*** (Tudor, 1996).
- Izhajamo predvsem iz modelov: okrevanja [recovery model] (Repper; Perkins, 2003; Jacobs KS, 2015); opolnomočenja [empowerment] (Lamovec 1993; Škerjanec 1996) ter krepitve moči [strength model] (Saleebey 1997; Rapp, Gosche 2011).

Multidisciplinarno sodelovanje z mrežo služb

Terciarna preventiva

- Je usmerjena v skupine ljudi z duševno motnjo oz. povečanim tveganjem za nastanek duševnih motenj (Šprah in Dernovšek 2008).
- Vanjo uvrščamo:
 - namestitvene programe,
 - dnevne, svetovalne, vodene in strukturirane aktivnosti;
 - skupine za samopomoč,
 - informiranje in varovanje pravic, ipd.

Namestitveni program

- Socialno varstveni program **Mreža stanovanjskih skupin za osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju**, izvaja 365 dni, 24 ur na dan.
- Namen je zagotavljanje celovite psihosocialne pomoči in podpore osebam s težavami v duševnem zdravju, ki potrebujejo vsakodnevno strokovno podporo in pomoč za optimalno funkcioniranje v vsakdanjem življenju.
- Običajno gre za zadovoljevanje potreb na vseh ravneh posameznikovega življenja: bivanja, skrbi za higieno, jemanje terapije, pomoči pri širitvi socialne mreže, urejanja vsakodnevnih aktivnosti, učenja socialnih spretnosti in veščin, ipd.

Dnevne strukturirane aktivnosti, skupine za samopomoč, svetovanje in varovanje pravic

- Poudarek na izvajanju dnevnih, družabnih in drugih strukturiranih aktivnosti, izletih, taborih, psihosocialnem svetovanju, informiranju in varovanju pravic, vodenju skupin za samopomoč, psihoedukativnih delavnic, uporabniških skupin in samozagovorništvu
- **Socialno varstveni program Dnevni center:**
 - skupinske aktivnosti, ki potekajo v obliki raznolikih tematskih delavnic, pogovornih skupin, kreativno-ustvarjalnih delavnic, kulturnih aktivnosti, rekreativne vadbe, uporabniških skupin, delavnice za pridobivanje in ohranjanje funkcionalnih znanj (npr. šivanje, kuhanje, tuji jeziki, osebna higiena, ravnanje z denarjem, računalniško opismenjevanje), ipd..

- V socialno varstvenem programu **Svetovalnica Altra** se izvaja psihosocialno svetovanje, vodene skupine za samopomoč, psihoedukativne delavnice, ocena potreb in osebni načrt kateremu lahko sledi koordinacija služb na različnih nivojih ter delo s svojci.
- **Zagovorništvo Altra** nudi psihosocialno in pravno zagovorništvo, treningi krepitve moči in samozagovorništva, s ciljem varovanja pravic, interesov in integritete oseb s težavami v duševnem zdravju, ki se nahajajo v nezavidljivih življenjskih situacijah.

Promocijska dejavnost

- Se izvaja z namenom informiranja, ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja uporabnikov, bližnjih, prostovoljcev ter širše javnosti o različnih temah s širšega področja duševnega zdravja.
- Osnovni namen je vplivati na družbeno senzibilnost, razumevanje in sprejemanje težav na področju duševnega zdravja, zmanjševati stigmo in predsodke do duševnih motenj ter spodbujati ljudi k iskanju pomoči.

Sklepne misli

- Socialna politika pod okriljem resorja za socialno varstvo že od leta 1992 skrbi za razvoj programov na področju duševnega zdravja; a
- od 2012 leta izvaja nepredvidljive finančne in vsebinske ukrepe, ki zavirajo razvoj in nadgradnjo socialno varstvenih programov na področju duševnega zdravja;
- število uporabnikov, ki imajo kompleksne stiske in težave se v programih povečuje, a se jim ne omogoča kadrovske in vsebinske širitve;
- kljub temu, da smo kot izvajalke psihosocialne rehabilitacije umeščene v ključni zakonodaji na področju duševnega zdravja.